

M. A. Castrénin seura

Jäsentiedote 3 / 2018

Suomalais-ugrilaiset teatterit	2
Muistiinpanoja Tatarstanista	6
Graffitia tunturista	8
Kirjoja ja kalentereita	10
Yhteystiedot	12

Marilainen šorâk-jol-juhla

Joulun tienoon juhlat (adventti, joulu ja loppiainen) liittyvät kristilliseen perinteeseen, mutta monilla uralilaisilla kansoilla on myös omia perinteisiä vuodenvaihteen ajan juhlia. Tällaisia juhlia ovat muun muassa marilaisten šorâk-jol eli lampaanjalka-juhla. Näin juhlaa kuvataan **Sirkka Saarisen** teoksessa *Suomalais-ugrialaisten kansojen folklore*:

Šorâk-jol-juhla on alun perin ollut jonkinlainen sadonkorjuuseen liittyvä hedelmällisyysrituaali. Juhlaan on liittynyt muun muassa karjan runsasta ruokkimista ja ennustusten tekemistä lampolassa. Jo 1800-luvulla juhla on kuitenkin muuttunut luonteeltaan lähinnä nuorten huvitteluksi. Viimeistään tässä yhteydessä juhlaan on tullut mukaan myös pieniä farssiesityksiä, joissa on koomisia hahmoja. Nykyisin nuoret vuokraavat šorâk-jol-juhlaa varten juhlatalon, jossa he leikkivät, tanssivat ja laulavat yötä päivää. Juhlissa naamioidutaan erilaisiksi eläinhahmoiksi, esimerkiksi karhuksi, vuoheksi, kurjeksi tai hevoseksi. Karhulla voi olla mukanaan myös taluttaja ja vuohella paimen. Kaikkein tärkeimmät hahmot ovat **Wasli**-ukko ja -akka. Usein poika pukeutuu akaksi ja tyttö ukoksi, tai sitten kummatkin hahmot ovat poikia. Pukuna Waslilla on esimerkiksi nurinpäin käännetty turkki ja naamari.

Naamioituneet nuoret kulkevat kylässä talosta toiseen. Eläinhahmot esittävät eläimiä, kun taas Wasli-ukko kyselee sadosta. Wasli-ukko kertoo myös tulevan vuoden sadosta. Rituaali päättyy tanssiin, jonka aikana Wasli-ukko ja -akka imitoivat yhdyntää ja eläimet pitävät melua. Sama rituaalinen esitys toistetaan joka talossa.

Šorâk-jol-juhlaan liittyy myös tapa käydä myöhään illalla lampolassa. Siellä nuoret yrittävät pimeässä tarttua lammasta jalasta. Lampaan väristä ja iästä ennustetaan, millainen on nuoren tuleva puoliso. Juuri tästä tavasta koko juhla onkin saanut nimensä.

Lähde: Sirkka Saarinen, 1990: *Suomalais-ugrialaisten kansojen folklore*. Turun yliopiston suomalais-ugrilaisen ja yleisen kielitieteen julkaisuja.

XII МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ ТЕАТРОВ ФИННО-УГОРСКИХ НАРОДОВ

МАЙАТУЛ 2018

14 ноября, СР	15:00	М. Шкетан ЭХ, ТЫ, ЖИЗНЬ НАША!.. Музыкальная комедия	12+	Музыкальная комедия	Театр юного зрителя, ул. Вознесенская, 87
	ОТКРЫТИЕ ФЕСТИВАЛЯ				
15 ноября, ЧТ	18:00	А. Островский СНЕГУРОЧКА Лирическая комедия	12+	Билеты от 150 до 300 руб	Театр им. Шкетана, пл. Ленина, 2
	15:00	А. Суворов ОСОБЕННОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ОХОТЫ В КОМИ Комедия	16+	Билеты от 150 до 200 руб	Национальный музыкально- драматический театр Республики Коми Театр юного зрителя, ул. Вознесенская, 87
16 ноября, ПТ	18:00	Е. Загребин НАСТЯ И СТЕПАН Музыкальная комедия в 2-х действиях	12+	Билеты от 150 до 200 руб	Национальный театр Удмуртской Республики Театр им. Шкетана, пл. Ленина, 2
	15:00	А. Григорьев ДЕРЕВЕНСКИЕ СТРАСТИ Музыкальная комедия	12+	Билеты от 150 до 200 руб	Мордовский государственный национальный драматический театр Театр юного зрителя, ул. Вознесенская, 87
17 ноября, СБ	18:00	С. Кантерво ПЕСНИ СИНЕГО НЕБА Любовная история	16+	Билеты от 150 до 200 руб	Горномарийский драматический театр Театр им. Шкетана, пл. Ленина, 2
	10:00 12:00 14:00	Е. Айпин, Т. Огнева ЧЕВ-ЧЕВ Сказка	0+	Билеты 150 руб	Театр обско-угорских народов – Солнце Ханты-Мансийский АО - Югра Театр им. Шкетана, пл. Ленина, 2
18 ноября, ВС	16:00	А. Луппов ЛЕСНАЯ ЛЕГЕНДА Балет в 2-х актах	6+	Билеты от 200 до 600 руб	Марийский государственный театр оперы и балета им. Э.Сапаева МГТОиБ им.Э.Сапаева, ул. Комсомольская, 130
	19:00	М. Мюллюахо ХАОС Трагикомедия	18+	Билеты от 150 до 200 руб	Национальный театр Карелии Театр юного зрителя, ул. Вознесенская, 87
18 ноября, ВС	12:00	А. Тюрнпу, Э. Суурсар ДОЧЕНЬКА	12+	Билеты от 150 до 200 руб	Театр берестяных масок (с. Казым) Ханты-Мансийский АО - Югра Театр юного зрителя, ул. Вознесенская, 87
	ЗАКРЫТИЕ ФЕСТИВАЛЯ				
	16:00	С. Кантерво, В. Панченко, Е. Соини БИАРМИЯ Рок-опера	12+	Билеты от 150 до 300 руб	Марийский национальный театр драмы имени М. Шкетана Театр им. Шкетана, пл. Ленина, 2

Все спектакли идут с синхронным переводом на русский язык

пл. Ленина, 2

8 (8362) 78-13-78, 45-16-04

shketan.ru

ул. Вознесенская, 87

8 (8362) 30-46-80, 30-46-70

SUOMALAIS-UGRILAISET TEATTERIT ETSIVÄT UUSIA TEKSTEJÄ JA ILMAISUA

JOŠKAR-OLA. Legendaarinen *Majatul – Majatuli*, Suomalais-ugrilaisten kansojen 12. teatteribiennaali järjestettiin marraskuun lopussa Marin tasavallan pääkaupungissa Joškar-Olassa. Festivaali tapahtuu ajassa, joka etsii kansalliselle olemassaololle uusia muotoja ja kielilleen käyttöä. Syksyllä Venäjän duuma hyväksyi lain, jonka mukaa kouluissa ei enää voi opettaa kansallisella kielellä. Niitä voidaan opiskella kuin vieraita kieliä ja vapaaehtoisesti. Tutkijat puhuvat jo uhanalaisten vähemmistökielten ennenaikaisista kuolemista.

Näin ei kuitenkaan välttämättä ole tapahtumassa. Teatterifestivaali kokosi Mari Eliin 10 teatteria Venäjän suomalais-ugrilaisista tasavalloista. Kaikki näyttelevät omilla kielillään. Kaduilla kuultiin maria. Perheet ovat ryhtyneet puhumaan lapsilleen taas maria, jota hävettiin puhua kaupungeissa.

Kieli elää, jos puhumme sitä, kirjoitamme ja käytämme sitä myös kulttuurikielenä, nuoret marilaiset, udmurtit, komilaiset ja mordvalaiset nyt sanovat.

DRAAMATYÖPAJAN ARKELOGISIA KAIVAUKSIA

Suomalaiset järjestävät festivaalin ohien draamatyöpajan, jossa etsitään uusien kansallisten näytelmien ja kertomisen muotojen mahdollisuuksia Venäjällä. Teatterikorkeakoulusta valmistunut dramaturgi-kirjailija **Elli Salo** vetää työpajaa tusinalle eri kansallisuuksia edustavalle kirjoittajalle. Muistojen ja muistin hauraimpia kerroksia houkutellaan esiin. Millaista oli elämä niissä kylissä, jotka lakkautettiin jo kauan sitten tai niissä, jotka yhä ovat, mutta niiden kaivot ovat saastuneet, metsät kaadettu ja kyläkeinut sammaloituneet. Elämä etsii uusia uomia, mutta kukaan ei tiedä mihin ne johtavat.

Poismuuttaneiden jättämät kylmät savut ja hylätyt talot ovat kansanperinteessä tabuja, sillä sielut jäävät niihin asumaan. Ikkunoista ei voi katsoa sisään. Mitä tapahtuu? Liian usein tuli polttaa esineisiin jääneet muistot, isovanhempien kellastuneet valokuvat ja kynnyksiin jääneet askelten uurteet.

”Ei, minä en anna polttaa entistä kotitaloani edes unessa tai mielikuvituksessa!” sanoo Marin nuorisoteatterin dramaturgi-kirjailija **Gennadi Gordejev**. Se olisi petos, sama kuin luopuisi niiden ihmisten muistoista, jotka pitäisi kirjoittaa eläviksi. ”Minun ihmiseni. Jos he ovat tärkeitä minulle, uskon että myös muut ymmärtävät mikä elämässä on oleellista ja omaa.”

Työpajalaiset etsivät kohtauksia, jotka ovat jättäneet muistijäljen, kirjoittavat etydejä, joista ehkä vielä kasvaa jotain suurempaa. He tulkitsevat toisiaan, piirtävät kuvia kadonneista metsistä tai karttoja, joissa kadut risteävät toisiaan.

Yhteiset päivät ovat arvokkaista tilaisuuksia vaihtaa kokemuksia, samanlaisia ja kuitenkin erilaisia. Mikä meitä yhdistää – muukin kuin kieliopit? Kysymys odottaa vastaustaan viimeistään seuraavalla festivaalilla 2020. Se on jo päätetty järjestää Marin tasavallassa.

KANSALLISTEATTERI MYÖTÄTUULESSA

Marin Kansallisteatteri on myötätuulessa. Valta on tasavallassa vaihtunut ja uusi kuvernööri sekä kulttuuriministeri ovat avanneet tien kansallisen draaman uuteen nousuun. Teatterin hallintojohtajaksi nimettiin vuoden alussa Tartossa opiskellut **Erik Juzykain** ja taiteelliseksi johtajaksi Suomessakin tuttu, marilaisten sielun peili **Vasili Pektejev**.

Teatterin uusin produktio on **Aleksandr Ostrovskin** klassikko *Jäätyttö* - nyt symbolistisena musiikinäytelmänä viattoman valkean ensilumen peittämine metsineen ja rakkautta nostattavine lauluineen. Kymmenet esittäjät puhuvat ja laulavat äidinkieltään. Yleisö osoittaa seisten suosiotaan. Kansallisbaletti tuo vasta-avattuun taloonsa samalla viikolla ensi-iltaan valtavan ponnistuksen, marilaiseepoksen elementtejä lainaavan tanssitun ja läpisävelletyn *Metsän legendan* modernin version, huikean taitavan balettisadun.

NEUVOSTOKOMEDIAA KYLIEN ELÄMÄSTÄ

Näin ruusuista elämä ei ole kuitenkaan kaikissa suomalais-ugrilaisissa teattereissa. Näemme tulkintoja vanhoista ja muka-satiirisista näytelmistä, joissa sosialismin sanansaattajat ja virkailijat tulevat panemaan peräkylää järjestykseen. Niissä kun vain juopotellaan ja laulellaan, tanssahdellaan ja ollaan muutoinkin aivan liian iloisia ja eloisia. Punahuivinen ja -kenkäinen nuorisoliittolaisnainen kyllä panee hetkessä kylät kuntoon.

1930 -luvun henkeä pirskahtelevia kyläkomedioita näemme useitakin. Ne näytellään kansanteatterin perinteiden mukaan vähän hoopoilevasti ja huojuissa kulisseissa. Udmurtian kansallisteatterin esitystä luulen lehmäprologin perusteella ensin **George Orwellin** *Eläinten vallankumoukseksi*, mutta siitä kehkeytyykin neuvostoaikaisen sanatorion lomaleikki musikaaliorkestereineen.

ETNOGRAFISTA TEATTERIA TAIGALTA

En menetä toivoani ja minut palkitaan. Siperian hantit tuovat tullessaan kodan lisäksi kaksikin hiljaisen kaunista etnografista esitystä taigan elämästä. Opetellaan kadonneita sanoja ja kieltä yhdessä lasten kanssa apuna vanhat kansalliset legendat ja elämäntavat.

Pienin saa suurimman merkityksen, kun yhä laajentuvien öljy- ja kaasukenttien nomadismille ja luontaiselinkeinoille antamat kuoliniskut torjutaan Toorum-jumalan mahdilla. Suomalais-ugrilaisuuden syvimmat juuret pitävät heitä pystyssä.

Komin kansallinen musiikki- ja draamateatteri tuo näyttämölle neljä metsästysasuista raavasta miestä. He ovat kuin **Ville Haapasalon** tähdittämistä elokuvista karanneita, niistä joissa pohditaan Metsästyksen ja kalastuksen kansallisia erikoisuuksia. Pontikkaa menee, nuotio hiipuu ja lopulta metsäkin alkaa kummitella. Ollaan **Ivan Turgenevin** maalaiselämän teksteissä, hilpeästi ja saveen upoten.

Festivaaliin kultahippu on vuorimarilyn pienistä pienimmän teatterin sydäntäsärkevä tulkinta Petroskoissa kantaesitetystä **Seppo Kantervon** näytelmästä *Sinisen taivaan lauluja*. Suomessa 1944 tapahtuva venäläisten sotavankien työsiirtolaiselämää ja traagista rakkautta kuvaava näytelmä pysäyttää. Sotavankien elämä ei paljon muutu vaikka kieli, kansa ja maantiede olisivat toiset. Kulttuurien rajat ylittävä kielletty rakkaus on yhtä uhanalaista ja katoavaa kaikkialla.

Olga Iskoskina palkitaan festivaalin parhaan esityksen ohjaajana. Hän ei kehitä näyttämölle mustavalkoista maailmaa vaan inhimillistä tragediaa.

Suomalais-ugrilaisen elämän ilmiöt, ilmiasu ja kertomisen tavat ovat muuttumassa ja etsivät uusia suuntia. Kielet, geenit ja kansanpuvut elävät, mutta missä maailmassa? Moderni elämä on virrannut Volgaa myöten periferiaan, mutta elämä jatkuu vain, jos tunnistaa identiteettinsä, tietää oman historiansa.

Rikkoutuneissa, pintansa kadottaneissa peileissä kertautuu unen maisemia, muisti kantaa tulevaan. Kylien pyhät lehdot ja rituaalit elävät katseilta piilossa, mutta ne ovat. Venäjän suomalais-ugrilaiset kansat välittävät yhä meiltä jo kadonnutta perintöä ja kieliä, joista monille **M. A. Castrén** loi kieliopin.

Ei ole sattuma, että olemme toisillemme tärkeitä. Kiitos marilaiset festivaalista, joka nosti pintaan niin monenlaisia tunteita ja ajatuksia, myös surua kadotetusta ja huolta tulevasta. Jatkamme yhdessä eteenpäin, se ainakin on varmaa.

KIRSIKKA MORING
teatteritoimittaja

MUISTIINPANOJA TATARSTANISTA

Lähdin elokuun lopussa vaihtoon Kazaniin tarkoitukseni opiskella tataarin kieltä ja/tai turkologiaa. Olosuhteet johtivat kuitenkin siihen, että opiskelen muitten ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoitten kanssa pääasiassa venäjää. Asian selvittyä minulle nostin jonkinmoisen metelin siitä, että en suinkaan tullut tänne opiskelemaan venäjää ja että joku tekisi asialle jotain. Minulle sanottiin, että voin mennä tataarin laitokselle kysymään, mitä siellä on tarjota. Lopulta minun käskettiin täyttää lomakkeeseen tietoni ja hankkia siinä vaiheessa ties kuinka mones kopio passistani päästäkseni tataarin kaikille avoimelle iltakurssille. Sain myös pääsyn Ana tele -verkkokurssille, jolla voi suorittaa itsellensä mieluisen tahtiin tataarin opintoja. Sinnekin voi liittyä kuka tahansa. Lisäksi minulla on yhdeksän venäjän kurssia. Tämä nyt ei ole ihan sitä, mitä lähdin hakemaan, mutta täytyy ottaa kokemuksen eikä niinkään hyödyn kannalta, vaikka kyllä tästä varmaan on hyötyäkin.

Ensimmäiset päivät kuluivat pitkälti jonottaessa toimistosta toiseen. Eräänä päivänä jonotin työpäivän verran saadakseni paperiin leiman. En myöskään saanut mistään tietoa siitä, mitkä paperit minun kuuluu minnekin toimittaa. Ehdin makoilemaan täällä kaksi viikkoa, ennen kuin mitään sen kummempaa tapahtui. Onneksi tajusin vuokrata yksityisen asunnon enkä päättänyt valita halvinta ja oletusarvoista vaihtoehtoa eli asuntolaa. Olen toistaiseksi saanut semmoisista tarpeekseni. Täällä on televisio ja parveke ja kaikki. Ulkomaalaisten opiskelutovereitteni asuttama asuntola on yliopistosta metrolla kulkien neljänkymmenen minuutin matkan päässä, kun minulla kestää asunnoltani jalan liikennevaloista riippuen 20–30 minuuttia.

Sinänsä en ole venäjän opiskelua vastaan ja olin miettinyt pitkään, että pitäisi ottaa kieli kunnolla haltuun vaikka opiskelemalla Venäjällä venäjää. Motivaatiota venäjän opiskeluun laskee täällä kuitenkin vähän se, että olen Venäjän isoimman kansallisen vähemmistön keskuudessa enkä voi opiskella ollenkaan täysipäiväisesti sitä, mitä tulisi opiskelemaan. Venäjän kurseista tulee niin paljon omalla ajalla tehtäviä tehtäviä, että verkkokurssillekaan ei jää tavattomasti aikaa. Sitä paitsi olen luultavasti lähdössä kevääksi Kiovaan, johon ajattelin panostaa itäslaavi-innostukseni.

Kazan on paikkana aivan miellyttävä, vaikka onkin miljoonakaupunki. Komiin, Marinmaahan, Mordvaan ja etenkin Udmurtiaan verrattuna paikalliskielisiä tekstejä näkyy kielimaisemassa erittäin paljon. Oppii samalla itsekin. Tataariksi kuulee usein keskusteltavan kaduilla, mitä ei esimerkiksi Udmurtiassa kuule udmurtiksi juuri koskaan, ellei ole itse valistuneessa seurassa. Kun poistuu pääkaupungista vähän syrjemmäs, tataarin kielen valta luonnollisesti kasvaa. Olen käynyt täällä ollessani Tatarstanin Bolgarissa ja Kukmarassa (udm., ven. Kukmor) sekä sattumalta jo neljännen kerran Marinmaan Joškar-Olassa, joka sijaitsee käytännössä Kazanin vieressä parin tunnin ajomatkan päässä. Tarkoitus olisi vielä käydä Jekaterinburgissa, Tšuvassian pääkaupungissa Šupaškarissa (ven. Tšeboksary) ja Udmurtian pääkaupungissa Ižkarissa. Yksi este voi olla mahdollinen ainakin seuraavaksi viikoksi suunnitellun Jekaterinburgin-matkan tiellä, sillä en ole kymmenessä viikossa saanut passiani takaisin kansainvälisyysasioitten toimistosta, vaikka uuden viisumin luvattiin tulevan neljässä viikossa. Passitta ei helposti matkusteta tasavallan ulkopuolelle.

Edellisillä Venäjän-matkoillani olen yleensä tutustunut ennen kaikkea paikallisiin, mutta täällä on toisin. Se johtuu siitä, että jouduin odotustenvastaisesti opiskelemaan muitten ulkomaalaisten kanssa. Täällä on lisäksi kaksi suomalaista sekä paljon muitten kansallisuuksien edustajia. Ruotsalaisten kanssa on tullut puhutuksi yllättävän paljon ruotsia. Välillä tuntuu, että venäjani on täällä vain taantunut, tataaria olen oppinut vähän, mutta ruotsia sen sijaan puhun varmaan sujuvasti, kun lähdän täältä. Täytyy ehkä vaihtaa alaa.

Yllättävä hetki oli, kun venäjää taloustieteilijöille -kurssin opettaja kysyi, menisinkö Karl Marx -konferenssiin puhumaan siitä, miten Marx muistetaan Suomessa. Sillä tavoin saisin kurssin suoritetuksi. Otin haasteen vastaan ja kävin lukemassa esitelmäni valistuneelle yleisölle. Poistuin heti esitelmäni jälkeen mutta sain jälkepäin kuulla, että esiinnyin erinomaisesti ja sain kolmanneksi parhaan esitelmän palkinnon, joka toimitetaan minulle ehdottomasti joskus. Esitelmäni julkaistaan artikkelina jossain verkkojulkaisussa ehkä kesään mennessä. Siitä tuleekin toinen tieteellinen artikkelini. Ensimmäisen tullessa julkaistuksi viime vuonna en olisi arvannut, että seuraava on oleva Marxista.

Joitain tovereita on käynyt tervehtimässä minua täällä. Udmurtiasta on tullut peräti kaksi delegaatiota, lisäksi Suomesta asti tuli muutama ystävä. Suomalaisten vierailun jälkeen olin nelisen viikkoa sairaana, kunnes viimein tein tuttavuutta venäläisen sairaanhoidon kanssa. Olin aiemmin pyrkinyt välttämään semmoista viimeiseen asti. Sain sieltä kumminkin lääkereseptin, jonka avulla olen suurin piirtein parantunut. Sairaslomaa täällä saa helposti, mutta osa opettajista tiedostaa, että kyse on neuvostoajan jäänteestä, jonka mukaan nuhasta saa aina kuusi päivää sairaaloomaa, ja kehottaa määräyksestä huolimatta tulemaan tunneille.

Kaikenlaisista vastoinkäymisistä huolimatta en suinkaan kadu sitä, että lähdin. Moni asia olisi voinut mennä paremmin, mutta eiköhän tästä synny hieno tarina jälkepäin. En ole koskaan viettänyt ulkomailla yhtä pitkää aikaa yksikseni, ja Venäjä-kokemus on aina arvokasta uralistille, vaikkei vähemmistöasioihin pääsisikään pureutumaan niin syvälle. Lisäksi venäjä 2-opetus tuntuu täällä varsin laadukkaalta, joten jos venäjä vieraana kielenä kiinnostaa jotakuta opiskelijaa, voin suositella Kazania vaihtokohteeksi. Sittenkin vähän ihmettelen, miksi joku tulisi varta vasten Kazaniin opiskelemaan venäjää. Melkein kuin menisi Tromssaan opiskelemaan norjaa eikä saamea.

TOMI KOIVUNEN

Kazanin yliopiston päärakennus. Noin 800 km:n päässä Moskovasta, Volgan rannalla sijaitseva Kazan on yksi Venäjän suurimpia kaupunkeja. Yliopiston (per. 1804) kuuluisia opiskelijoita ovat olleet mm. Vladimir Uljanov (Lenin) ja Leo Tolstoi. Wikimedia Commons.

GRAFFITIA TUNTURISTA

Anders Sunna. Valok. Tomi Guttorm.

Tukholmassa Moderna Museetissa on auki suurnäyttely *Modernautställningen 2018 – With the Future Behind Us*, joka tähtää kokonaiskuvaan ruotsalaisen nykytaiteen nykypäivästä ja huomisesta. Sen kohutuksi löydöksi on noussut nuori militantti saamelaistaiteilija **Anders Sunna**.

Kuraattorit toteavat katalogissa, että Ruotsissa on paljon uutta maahanmuuttajataidetta eri maista ja kulttuureista. Mutta osa taiteilijoista on kiinnittynyt vahvasti Saamenmaahan, joka ulottuu kaikkialle pohjoiskalottiin. Siksi eivät ruotsalaisen taideskenen rajat enää voi olla samat kuin Ruotsin kansallisvaltion. He painottavat paikallista elementtiä, johon Saamenmaa tuo aivan uutta särmää.

Sunna on poliittinen ja hän kuvaa pakkosiirtoja ja rotututkimusta. Suurikokoiset työt kuvaavat hänen perheensä monivuotista konfliktia valtion kanssa oikeudesta harjoittaa poronhoitoa, joka sillä on ollut esihistoriallisista ajoista saakka.

Hän purkaa monoliittista ruotsalais-kansallisuutta myös historiallisesti. Toiseus ei olekaan Ruotsissa uusien maahanmuuttajien asia – se on vuosisataista.

8

Sunna muistuttaa tieteen käytöstä alkuperäiskansan alistamiseen ja luonnonvarojen pakko-luovuttamiseen. Institutionaalinen rasismi esiintyy useissa hänen kuvissaan Ruotsin rotubiologisen instituutin julkisivuna, samoin pääkallot ja luut, joita tutkimus ryöväsi haudoista. Kuvassa *Allt som går att mäta är inte vetenskap* saamenpukuinen poika tähyilee yläviistoon rotubiologisen instituutin päära-kennusta. Saksalaisten rotuteorioiden innoittama laitos mittaili aikoinaan saamelaisten kalloja. Tämä rotubiologisen vallan palatsi esiintyy usein Sunnan kuvissa ikonisena muistutuksena kansankodin rasismista.

Hän nostaa näkyviin myös pääkallojen rivit Historiallisen museon hyllyillä Tukholmassa ja henkilökuvat valtion rotubiologisessa rekisterissä. Niiden yhteys identiteettiin on hävitetty.

Sunnan maalaus *Area infected* kuvaa hänen perheensä ja koko saamelaiskylän pitkällistä konfliktia Norrbottenin lääninhallituksen kanssa. Riita johtui vuoden 1971 poronhoito-laista, jota tulkittiin väärin poroelinkeinoon tappioksi. Elinkeino jäi, mutta oikeus elintapaan otettiin pois. Näin virallisesti tunnustettu oikeus itsehallintoon syrjäytettiin ja identiteetti mitätöitiin. Tämä konflikti on jatkunut 1500-luvulta kansallisvaltion ilmestymisestä aina nyky-aikaan.

Taulussa esiintyy tuntureita ja Saamenmaan symboleita. Mutta alhaalla raahataan poroja – takavarikko. Poliisi ruusunpunaisine siankasvoineen valvoo hihassaan nauha, josta puuttuu vain hakaristi. Kaivoksenrakentajat lähes SS-univormuissa lukevat paperista hallinnollista määräystä. Poliisiautojen kulkueet näyttävät valtion väkivaltamonopolin käytön saamelaisten oikeuksia vastaan.

Kuvissa on perheenjäseniä, karttoja ja maisemasymboleja. Jälkiä, jotka viittaavat sukupolvien taakse. On aggressiivisia naapureita, poliiseja, yritysjohtajia. Saamenpuvut ja porotokat törmäävät valtaviin kaivostraktoreihin ja poliisiautoihin.

Taulu kertoo neuvotteluista Luleån lääninhallituksen kanssa 1971 uuden poronhoitolain tullessa voimaan. Kuvassa maaherra **Ragnar Lassinantti** hieroo valtiasportretissa käsiään Kolmen kruunun hihamerkki hihassaan. Samoin

virnistelee puuteroitu käärme **Per-Ola Eriksson** (maaherrana 2003–2012), joka pakkosiirrettiin Muoniossa ja Satta-järvellä muiden muassa Sunnan oman perheen.

Koloniaalisten pelisääntöjen mukaisesti kaikki on uhrattu kaivoksille ja vesivoimalle. Valta, väkivalta ja kolonialismi ovat poronhoidon arkea, kirjoittaa kuraattori **Charlotte Byder**.

Vastarinta ja vallan analyysi on Sunnan työn perustana. Hänen pääaiheessaan henkilökohtainen lomittuu poliittiseen. Kuvat ovat kuin slummimuurin graffiteja tai meksikolaisia muraaleja. Montaashi ja groteski vieraannuttaminen muistuttaa brechttiläistä leikkausta tai **Dziga Vertovin** Kinoglazia. Se rohkaisee vastarintaa ja erilaisuutta, puhkaisee vähättelyn ja vaikenemisen, joka on alkuperäiskansan vuosisataisena kohtalona.

Sunnan suku ei kuulu sametingiin, vaikka se omistaa poroja. Sameting on sen mukaan näennäinen hybridi ilman todellista valtaa. Sunna itse sanoo ”hoitavansa pahaa oloaan kuvataiteella.” Hän on syntynyt 1985, kasvanut poronhoitajaperheessä Kieksiäisvaarassa ja asuu nykyään Jokkmokissa.

Sunna on pitänyt näyttelyt mm. 2014 Korunassa Rovaniemellä ja Ruotsin instituutissa Pariisissa.

JUKKA MALLINEN
kääntäjä

Näyttely on avoinna 6.1.2019 saakka.

Moderna Museet
Exercisplan 4, Skeppsholmen, Stockholm
<https://www.modernamuseet.se>
www.anderssunna.com

*****

VEPSÄLÄINEN RAVINTOLA PIETARISSA

Taverna XVI vek (XVI vuosisata) sijaitsee Petrogradskajan alueella Sablinskaja-kadulla, Malaja Pushkarjovskajan ja Sytnajan puolivälissä (metro Gorjovskoja, 700 m).

Ulkoseinään on kirjoitettu komeasti *Vepskaja kuhnja*. Nuori mies tiskin takana osasi vepsää pari sanaa, mutta kertoo isänsä puhuvan sitä vielä hyvin.

Tarjolla on vepsäläisiä piirakoita, täyteenä possua, sienä, haukea ym. Lämpimiä ruokia on esim. vepsäläistä kanakeittoa ja suomalaista lohikeittoa, kivitatteja perunan kanssa ja haukkotletteja.

Jälkiruoaksi tarjotaan sulhaspiirakoita *purgi* tai ohralettuja hillolla. Juomaksi metsämarjamehua *mors*, yrttiteetä tai karpalosta käytettyä mietoa juomaa *olud*. Muu lista on nykypietarilaista – italialaista, georgialaista, hampurilaisia.

XVI BEK, 97101, Sankt-Peterburg, Sablinskaja ulitsa 8

https://www.ypp.ru/detail/id/xvi_vek_kharchevnya_2985314/

<https://www.restoring.ru/spb/catalogue/harchevnya-16-viek/>

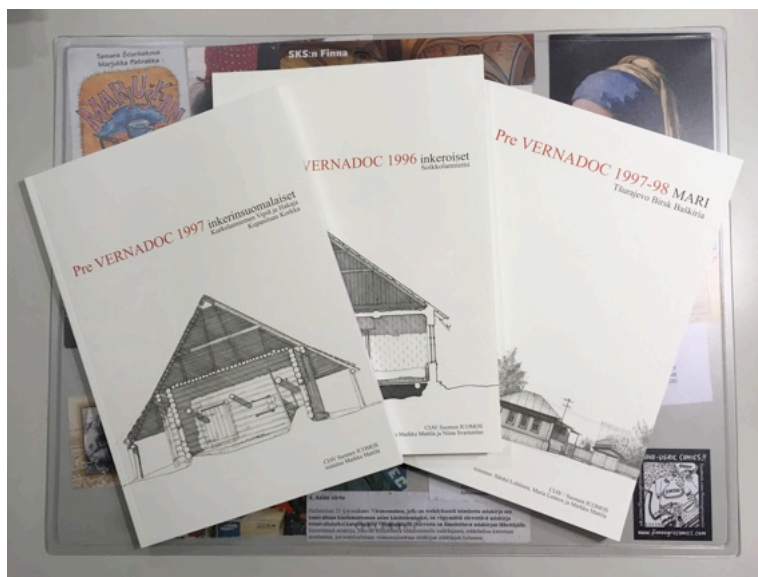
KIRJOJA KIRJOJA KIRJOJA KALENTEREITA KIRJOJA KIRJOJA

Suomen ICOMOS CIAVin julkaisusarjan kolme uusinta Pre VERNADOC-julkaisua on nyt saatavissa seuran toimistosta à 25 €: inkeroiset 1996, inkerinsuomalaiset 1997 ja marit 1997-98. Hankkeen rahoittajina ovat sen eri vaiheissa olleet: Suomen kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto sekä Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto.

Pro Vernadoc 1997 inkerinsuomalaiset. Kurkolanniemen Vipiä ja Hakaja, Kupanitsan Korkka. Toim. Markku Mattila. CIAV / Suomen Icomos 2018. 131 s.

Pro Vernadoc 1996 inkeroiset. Soikkolanniemi. Toim. Markku Mattila ja Niina Svartström. CIAV / Suomen Icomos 135 s.

Pro Vernadoc 1997-98 Mari. Tšurajevo Birska Baškiria. Toim. Ildikó Lehtinen, Maria Lennox ja Markku Mattila. CIAV / Suomen Icomos 2018. 160 s.

*****

Uusien reseptien vuosi 2019 - Varas biebmorávagiid jahki 2019

Kaipailletko tuoreita ajatuksia keittiösi ensi vuodelle? Haluaisitko kokeilla herkullisia vegaanisia ruokia (ja samalla oppia pohjoissaamea)?

Suomen- ja pohjoissaamenkielinen kalenteri sisältää jokaiselle kuukaudelle uuden ja ihanan vegaanisen sesonkireseptin. Luvassa on esimerkiksi aivan superhyvä mesiangervo-kirsikkatorttu ja yksi nerokas vinkki lampaankääpäsaaliin hyödyntämiseen. Ruokaohjeet on tehnyt **Anna Kuutsa** ja upeat kuvitukset **Arsi Keva**. Tekstien käännöksestä vastaa **Helga West**. Kalenterit on numeroitu 1-169. Työtä on tukenut TAIKE.

Kalenterin hinta on 20 € (+ postitus).

Tilaukset: annajaarsi[a]gmail.com

10

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura antaa M. A. Castrénin seuran jäsenille 25% alennuksen kaikista julkaisemistaan normaalihintaisista kirjoista!

Alennuksen saa sekä SKS:n verkkokirjakaupasta että Snellmaninkadun kirjakauppa Tiedekirjasta:

SKS:n verkkokauppa: <https://sks.kauppakv.fi>

Kerää valitsemasi kirjat ostoskoriin ja käytä kassalla alennuskoodi **CASTREN25**

Kirjakauppa Tiedekirja (Snellmaninkatu 13, Helsinki)

Mainitse myymälän kassalla olevasi M. A. Castrénin seuran jäsen.

Tiedekirjan aukioloajat: puh. (09) 635 177, [tiedekirja\[at\]tsv.fi](mailto:tiedekirja[at]tsv.fi), www.tiedekirja.fi

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!
Häid Jõule ja Õnnelikku Uut Aastat! (viro)
Ráfálaš Juovllaid ja Lihkolaš Odda Jagi! (saame)
Od ije marto! (ersämordva)
Od kiza marhta! (mokšamordva)
Šorokjol pajrem dene šokšyn salamlena! (mari)
Vyl' voön, vyl' šudön! (komi)
Vyl' aren! (udmurtti)
Kellemeš Karácsonyi Ünnepeket és
Boldog Új Évet! (unkari)

Seuran sähköisiltä tiedotuskanavilta saat tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja uutisista suomalais-ugrilaisessa maailmassa:

- * **Klikkaa itsesi sivuille, tykkää ja tule ystäväksemme:**
Facebook: M. A. Castrénin seura MAC
- * **Liity seuran sähköpostitiedotuslistalle** – lähetä sähköpostiosoitteesi osoitteeseen marja.lappalainen[a]castren.inet.fi.

Voit halutessasi saada jäsentiedotteesi sähköisesti lähettämällä viestin osoitteeseen marja.lappalainen[a]castren.inet.fi.

M. A. Castrénin seura

Toiminnanjohtaja Marja Lappalainen
puh. +358 (0)50 54 36 888 (Huom! Uusi numero!)
marja.lappalainen[a]castren.inet.fi

Posti- ja käyntiosoite:
Mariankatu 7 A 5
00170 Helsinki

Päivystys keskiviikkoisin klo 9.00–13.00

<http://www.macastren.fi>
FB: M. A. Castrénin seura MAC

<http://www.ugri.net>

M. A. Castrénin seura on perustettu Helsingissä vuonna 1990. Se pyrkii ylläpitämään ja kehittämään yhteyksiä Venäjällä asuviin uralilaisia kieliä puhuviin kansoihin. Seuran jäseneksi voi liittyä ilmoittamalla yhteystietonsa toimistoon puhelimitse, sähköpostitse tai postitse. Jäsenmaksut ovat vuosijäseniltä 20 €, opiskelijajäseniltä 10 €, ainais- ja yhteisöjäseniltä 200 € ja ainaisyhteisöjäseniltä 1000 €.

Hallituksen jäseniä ovat MuT Maari Kallberg (pj.), kääntäjäkoordinaattori Merja Aho (Kirjallisuuden vientikeskus FILI), toiminnanjohtaja Anne Helttunen (vpj., Äidinkielen opettajain liitto), amanuenssi Anna-Mari Immonen (Museovirasto), kirjailija Riina Katajavuori, opiskelija Tomi Koivunen (Turun yliopisto), arkeologian professori Mika Lavento (Helsingin yliopisto), toimittaja Kirsikka Moring, FT Merja Salo (Helsingin yliopisto).